

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 3. aprillil 2019¹

Kohtuasi C-722/17

**Norbert Reitbauer,
Dolinschek GmbH,
B.T.S. Trendfloor Raumausstattungs-GmbH,
Elektronunternehmen K. Maschke GmbH,
Klaus Egger,
Architekt DI Klaus Egger Ziviltechniker GmbH
versus
Enrico Casamassima**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bezirksgericht Villach (Villachi esimese astme kohus, Austria))

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusajades – Valikuline kohtualluvus – Artikli 24 punktid 1 ja 5 – Kohtu määratud sundenampakkumisest saadud tulu jaotamine – Täitmise vaidlustamise menetlus – Artikli 7 punkti 1 alapunkt a – Mõiste „lepinguid puudutavad asjad“ – *Actio pauliana*

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bezirksgericht Villach (Villachi esimese astme kohus, Austria), puudutab küsimust, kuidas tõlgendada määruse nr 1215/2012² artikleid 7 ja 24 Austria õiguses ette nähtud täitmise vaidlustamise menetluses, mis, nagu edaspidi näeme, kujutab endast käesoleval juhul sisuliselt *actio pauliana*'t (tehingu kehtetuks tunnistamise hagi) (eriti selle määruse artikli 7 tähenduses).

2. Millalgi aastatel 150–125 eKr lubas üks Pauluse-nimeline preetor esimest korda esitada hagi, mis võimaldas võlausaldajal vaidlustada teod, mida võlgnik oli pettuse teel teinud selle võlausaldaja kahjuks, ning hiljem hakati seda hagi liiki nimetama *actio pauliana*'ks.³ Prantsusmaa nn Napoleoni koodeksi artikli 1167 esimeses lauses on sätestatud esimene kodifitseeritud *action paulienne*'i reegel ning märgitud, et võlausaldajad „peuvent aussi, en leur nom personnel, attaquer les actes faits par leur débiteur en fraude de leurs droits“.⁴

1 Algkeel: inglise.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1; edaspidi „ümbersõnastatud Brüsseli I määrus“).

3 Vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, punkt 2, kus on viidatud kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanekule kohtuasjas Deko Marty Belgium (C-339/07, EU:C:2008:575, punktid 24–26)).

4 Pretelli, I., „Cross-border credit protection against fraudulent transfers of assets: actio pauliana in the conflict of laws“, *Yearbook of private international law*, XIII, 2011 (2012), lk 590. See Prantsuse tsiviilseadustiku (*Code civil*) artikkel asendati 2016. aastal artikliga 1341-2: „Le créancier peut aussi agir en son nom personnel pour faire déclarer inopposables à son égard les actes faits par son débiteur en fraude de ses droits, à charge d'établir, s'il s'agit d'un acte à titre onéreux, que le tiers cocontractant avait connaissance de la fraude.“

3. Käesolev eelotsusetaotlus esitati Austria täitemenetluse seadustiku (Exekutionsordnung; edaspidi „EO“) §-s 232 ette nähtud „täitmise vaidlustamise menetluses“ seoses vaidlusega ühe maja kohtulikult määratud enampakkumise tulude jaotamise üle. Kohtuvaidluses osalevad ühelt poolt ettevõtjad Norbert Reitbauer, Dolinschek GmbH, B.T.S. Trendfloor Raumausstattungs-GmbH, Elektrounternehmen K. Maschke GmbH, Klaus Egger ja Architekt DI Klaus Egger Ziviltechniker GmbH (edaspidi „hagejad“) ning Enrico Casamassima (jurist, edaspidi „kostja“). Hagejad väidavad, et nende nõue enampakkumise tulude suhtes seisab kostja nõudest eespool ning et ümbersõnastatud Brüsseli I määruse kohaselt on see küsimus asjaomase Austria kohtu alluvuses.

4. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus on esitanud eelotsuse küsimused ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktide 1 ja 5 suhtes, olen jõudnud järeldusele, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuse õiguslik alus võib tuleneda hoopis sama määruse artiklist 7.

I. Õiguslik kontekst

A. Liidu õigus

1. Ümbersõnastatud Brüsseli I määrus

5. Selle määruse II peatükis „Kohtualluvus“ on muu hulgas 1. jagu („Üldsätted“) ja 2. jagu („Valikuline kohtualluvus“). Artikli 4 lõikes 1, mis on 1. jaos, on sätestatud: „Käesoleva määruse kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest.“

6. Sama määruse peatüki 2. jaos artikli 7 punkti 1 alapunktis a on sätestatud: „Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis [...] lepinguid puudutavates asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus“.

7. Artikli 24 punktides 1 ja 5 on sätestatud:

„Poolte alalisest elukohast olenemata allub asi erandlikult järgmistele liikmesriigi kohtutele:

1) menetluste puhul, mille esemeks on kinnisasjaõigus või kinnisasja üür või rent, selle liikmesriigi kohtutele, kus asjaomane asi asub.

[...]

5) menetluste puhul, mis seonduvad kohtuotsuste täitmisega, selle liikmesriigi kohtutele, kus otsus on täidetud või kuulub täitmisele.“

B. Austria õigus

8. Kui pidada silmas täitmise vaidlustamise menetluse olemust vastavalt EO §-le 232, tuleb kinnisasja sundenampakkumisel saadud tulude jaotamise üle läbi rääkida kohtuistungil; selleks palutakse võlausaldajatel registreerida oma nõuded jaotatava tulu suhtes ja esitada dokumentaalsed tõendid. Kohtuistungil vaadatakse läbi nõuete täpsus ja järjestus. Võlausaldajad ja võlgnikud saavad esitada vastuväiteid nõuete arvestamise suhtes. Vastuväidet võib põhjendada täpsusega, teatavatel juhtudel nõude kogusumma või osade maksetähtpäevaga, kinnisasjal lasuvate kohustustega ja kinnistusraamatu järjekohaga, muu hulgas ka omandatud pandi kehtivusega.

9. Käesolevas kohtuasjas olulises osas on Austria tehingute tühistamise seadustikus (Anfechtungsordnung (AnfO); Austria õigusakt, mis käsitleb *actio pauliana*'t) sätestatud, et võlausaldajal on õigus tehing tühistada, kui võlgniku vara suhtes algatatud täitemenetlus ei kataks võlausaldaja nõudeid täielikult, kuid tehingu tühistamise menetluses on väljavaade need nõuded täielikult rahuldada. Tehingu tühistamise menetluse võib algatada põhjendusega, mis puudutab pettuse või varade kõrvaldamise, sealhulgas tasuta võõrandamise kavatsust. Kui võlgnik sooritab õigustoimingu kavatsusega panna oma võlausaldajad ebasoodsamasse olukorda ning teine pool on sellest kavatsusest teadlik, võib sellise toimingu vaidlustamisest teatada kümne, kõikidel muudel juhtudel aga kahe aasta jooksul. Toimingu vaidlustamist ei välista see, et selle toimingu suhtes on hangitud täitedokument või et see toiming tulenes täitemenetlusest.

II. Vaidlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

10. Käesolevas asjas palutakse Euroopa Kohtul selgitada, kas kohtumenetlus, mida EO kohaselt nimetatakse „täitmise vaidlustamise menetluseks“, kuulub ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 5 kohaldamisalasse, kui see menetlus puudutab konkureerivate võlausaldajate vahelist vaidlust kohtu määratud enampakkumise tulude jaotamise üle.

11. Nimelt on eelotsusetaotluse esitanud kohus püstitanud selle küsimuse kontekstis, kus nn täitmise vaidlustamise menetluses väidetakse, et võlausaldaja A (kostja E. Casamassima) nõue, mis tuleneb pandiga tagatud laenulepingust ja konkureerib võlausaldajate rühma B (hagejad N. Reitbauer jt) vastunõudega, on võlausaldaja A (õigusvastase) sooduskohtlemise tõttu kehtetu. See vastuväide sarnaneb sellega, mida nimetatakse Austria õiguses tehingu tühistamise hagiks (*Anfechtungsklage*).

12. Kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on eitav, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas seesama täitmise vaidlustamise menetlus kuulub ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 1 kohaldamisalasse.

13. Eelotsusetaotluses sätestatu põhjal saab faktilised asjaolud kokku võtta järgmiselt.

14. Kostja ja Isabel C. (edaspidi „võlgnik“) elavad Itaalias Roomas ja nad elasid koos vähemalt kuni 2014. aasta kevadeni. Aastal 2010 ostsid nad Austrias Villachis maja ning võlgnik kanti kinnistusraamatusse ainuomanikuna. Eelotsusetaotluses on täpsustamata märgitud, et võlgnik sõlmis hagejatega ulatuslike renoveerimistöde teostamiseks lepingud, mis sõlmiti kostja „osalusel“.

15. Kuna renoveerimistöde kulud algse eelarve tublisti ületasid, peatati maksete tegemine hagejatele. Alates 2013. aastast osalesid hagejad seetõttu Austrias võlgniku vastu algatatud kohtumenetluses; 2014. aasta algupoole tegi kohus esimese otsuse hagejate kasuks, ja järgnes veel otsuseid. Võlgnik kaebas need kohtuotsused edasi.

16. Võlgnik nõustus 7. mail 2014 Itaalias Rooma kohtus, et kostjal on tema vastu seoses laenulepinguga nõudeõigus summas 349 772,95 eurot,⁵ ja kohustus selle summa talle viie aasta jooksul välja maksma vastavalt kohtus sõlmitud kokkuleppele. Peale selle kohustus võlgnik tagama kostja nõude Villachis (Austrias) asuvale majale pandi seadmiseга.

17. 13. juunil 2014 koostas Austria notar Viinis Austria õiguse kohaselt (veel ühe) võlatunnistuse ja pantkirja, et tagada eespool nimetatud kokkulepet (edaspidi „esimene pant“). Selle pantkirjaga seati 18. juunil 2014 pant majale Villachis.

⁵ Kostja selgitas, et see summa tuleneb võlanõudest ja vastunõudest. Võlgnik nõudis, et kostja maksaks talle 70 000 eurot ületunnitöö eest. Seejärel nõudis kostja Itaalia kohtumenetluses võlgnikult ligikaudu 380 000 eurot maja ostmise ja ehitustööde eest. Kostja sõnul kuulus maja *vormiliselt* üksnes võlgnikule, kes oli registreeritud ainuomanikuna, kuid raha selleks andis kostja. Lõpuks jõudsid kaks poolt omavahel kokkuleppele, mille kohaselt kostja saab maja eest nimetatud rahasumma, maksab võlgnikule ületunnitöö eest (osaliselt) ning tasumata summa võrdub 349 772,95 euroga.

18. Hagejate kasuks tehtud kohtuotsused jõustusid alles pärast seda kuupäeva. Täitemenetluses võlgniku majale hagejate kasuks seatud pandid (edaspidi „teine pant“) on seetõttu järjekohas tagapool kui kostja kasuks kokkuleppe alusel seatud esimene pant.

19. Rooma kohus kinnitas 3. septembril 2015, et 7. mai 2014. aasta kohtulik kokkulepe kujutab endast Euroopa täitekorraldust.⁶

20. Pandiõiguse realiseerimiseks pöördus kostja veebruaris 2016 eelotsusetaotluse esitanud kohtusse (Bezirksgericht Villach (Villachi esimese astme kohus, Austria)), taotledes võlgniku vastu kohtumäärust, mis kohustaks panema Villachi maja sundenampakkumisele. Maja müüdi sügisel 2016 enampakkumisel 280 000 euro eest. Kinnistusraamatu kannete järjestusest nähtub, et (Austria õiguse kohaselt juunis 2014 seatud) esimesest pandist tulenevalt lähevad tulud enam-vähem täielikult kostjale.

21. Selle ärahoidmiseks pöördusid hagejad juunis 2016 Landesgericht Klagenfurti (liidumaa kohus, Klagenfurt, Austria) tehingu tühistamise hagiga (*Anfechtungsklage*) kostja ja võlgniku vastu. Nimetatud kohus jättis hagi rahuldamata põhjendusel, et „kohtul puudub rahvusvaheline pädevus, arvestades [võlgniku ja kostja] elukohta“ väljaspool Austriat. See otsus jõustus juulis 2017.

22. Samal ajal esitasid hagejad eelotsusetaotluse esitanud kohtu (Bezirksgericht Villach (Villachi esimese astme kohus)) menetluses 10. mail 2017 kohtuistungil vastuväite enampakkumisest saadud tulude jaotamise suhtes ning algatasid seejärel EOs ette nähtud täitmise vaidlustamise menetluse kostja vastu.

23. Selles täitmise vaidlustamise menetluses paluvad hagejad tuvastada, et otsus kostjale 279 980,43 euro väljamaksmise kohta ei olnud õiguspärane, sest: 1) võlgnikul oli kostja vastu kahjuhüvitisnõudeid⁷ vähemalt samas summas nagu laenulepingust tulenev nõue, mistõttu seda nõuet enam ei eksisteerinud (nende väitel kinnitas võlgnik, et kostja on esitanud hagejatele tellimusi ilma võlgniku teadmise ja nõusolekuta), ja 2) võlatunnistus ja pantkiri koostati juunis 2014 kõigest vormiliselt ja eesmärgiga ennetada ja takistada hagejaid maja suhtes täitemenetluse alustamisel.

24. Kostja esitas täitmise vaidlustamise menetluse suhtes vastuväite kohtu pädevuse puudumise kohta. Hagejate väitel on eelotsusetaotluse esitanud kohus ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 kohaselt pädev.

25. Nendel asjaoludel otsustas Bezirksgericht, Villach (Villachi esimese astme kohus, Austria) menetluse peatada ja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

„[1.] Kas [ümbersõnastatud Brüsseli I määruse] artikli 24 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et täitmise vaidlustamise hagi, mis on sundenampakkumise käigus saadu jaotamisel eriarvamuste lahendamiseks ette nähtud [EO] §-s 232, kuulub määruse käesoleva sätte kohaldamisalasse,

ja isegi siis, kui ühe pandipidaja hagi teise pandipidaja vastu

- a) tugineb vastuväitele, et pandiga tagatud võlanõuet kahjuhüvitisest tuleneva võlgniku vastunõude tõttu enam ei eksisteeri, ning
- b) lisaks sellele tugineb – sama moodi tehingu tühistamise hagiga (*Anfechtungsklage*) – vastuväitele, et selle võlanõude pandiõiguse tekkimise alus on võlausaldajate eelistamise tõttu tühine?

⁶ Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrusele (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (ELT 2004, L 143, lk 15).

⁷ Hagejad on märkinud, et 21. juulil 2015 esitas võlgnik Roomas tsiviilkohtule hagi, nõudes kostjalt 517 340 eurot kahjuhüvitist. Seetõttu „need asjaolud tõendavad, et viimati nimetatud isiku nõuet, mis oli pandiga tagatud, enam ei eksisteerinud“.

[2.] Kui vastus esimesele küsimusele on eitav:

Kas [ümbersõnastatud Brüsseli I määruse] artikli 24 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et täitmise vaidlustamise hagi, mis on sundenampakkumise käigus saadu jaotamisel eriarvamuste lahendamiseks ette nähtud [EO] §-s 232, kuulub määruse käesoleva sätte kohaldamisalasse,

ja isegi siis, kui ühe pandipidaja hagi teise pandipidaja vastu

- a) tugineb vastuväitele, et pandiga tagatud võlanõuet kahjuhüvitisest tuleneva võlgniku vastunõude tõttu enam ei eksisteeri ning
- b) tugineb lisaks sellele – sama moodi tehingu tühistamise hagiga – vastuväitele, et selle võlanõude pandiõiguse tekkimise alus on võlausaldajate eelistamise tõttu tühine?“

26. Hagejad, kostjad, Portugali ja Šveitsi valitsus ning Euroopa Komisjon on esitanud Euroopa Kohtule oma kirjalikud seisukohad. Nimetatud menetlusosalised peale kahe valitsuse esitasid 16. jaanuaril 2019 peetud kohtuistungil suulised seisukohad.

III. Õiguslik analüüs

A. Menetlusosaliste seisukohtade kokkuvõte

27. Hagejad väidavad sisuliselt, et on võimalik tugineda pädevusele seoses menetlustega, mis puudutavad kohtuotsuste täitmist vastavalt ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktile 5, või kui see ei ole võimalik, punktile 1, muu hulgas põhjusel, et täitmise vaidlustamise menetlus on täitemenetlusega otseselt seotud.

28. Kostja väidab sisuliselt, et selle määruse artikli 24 punkt 5 ei ole kõnealuse hagi suhtes kohaldatav. Tema väitel puudub sellel hagil otsene seos ametlike täitemeetmetega; taotletakse kostja kasuks seatud pandi sisulist läbivaatamist. Esitatud hagi on laadilt samaväärne tehingu tühistamise hagiga ning Euroopa Kohus on juba otsustanud, et tehingu tühistamise hagide suhtes see pädevus ei kohaldu.⁸ Niisiis peab see kehtima ka juhul, kui tehingu tühistamise hagi esitatakse vastuväitena tulude jaotamise suhtes ja sellele järgnevas täitmise vaidlustamise menetluses. Samuti ei ole ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkt 1 kohaldatav, sest täitmise vaidlustamise menetluses puudub seos maja asukohaga (täitmise vaidlustamise menetlus toimus alles pärast seda, kui kinnisasi oli kohtu määratud enampakkumisel müüdud).

29. Portugali valitsus ja komisjon märgivad sisuliselt, et 4. juuli 1985. aasta kohtuotsusest AS Autoteile (220/84, EU:C:1985:302), 10. jaanuari 1990. aasta kohtuotsusest Reichert ja Kockler (edaspidi „Reichert I“, C-115/88, EU:C:1990:3) ja 16. novembri 2016. aasta otsusest Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881) tulenevalt ei hõlma ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktide 1 ja 5 kohaldamisala käesolevas asjas vaidluse all olevat täitmise vaidlustamise menetlust.

30. Šveitsi valitsus väidab sisuliselt, et täitmise vaidlustamise menetlus on täitemenetluse osa ja kuulub seega ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 5 kohaldamisalasse. Kui pidada seda hagi ka *actio pauliana*'ks, tuleb pädevuse küsimust käsitleda eraldi. Kuna vastus esimesele küsimusele on jaatav, peab nimetatud valitsus teist küsimust hüpoteetiliseks.

⁸ 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert ja Kockler (edaspidi „Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149.

B. Hinnang

1. Sissejuhatavad märkused

31. Esiteks on kostja oma seisukohtades teinud Euroopa Kohtule ettepaneku vastata veel ühele eelotsuse küsimusele. Seda ettepanekut ei saa vastu võtta, kuna vaid liikmesriigi kohus üksi on pädev tuvastama ja hindama faktilisi asjaolusid tema menetletavas kohtuasjas ning tõlgendama ja kohaldama siseriiklikku õigust.⁹ Pooled ei saa muuta Euroopa Kohtule esitatavate eelotsuse küsimuste sisu¹⁰ ning Euroopa Kohtu ülesanne ei ole läbi vaadata muid eelotsuse küsimusi, mida põhikohtuasja pooled on esitanud.¹¹ Kuigi pooltel on vabadus pakkuda eelotsusetaotlust esitavale kohtule välja eelotsuse küsimusi, ei ole niisugused nõudmised sellele kohtule siduvad, kui ta Euroopa Kohtule eelotsusetaotlust esitab.

32. Teiseks näib menetlusosaliste vahel olevat mõningane lahkavamus küsimuses, mis kujutab endast põhikohtuasjas asjasse puutuvat panti. Näis, et kohtuistungil väitsid menetlusosalised, et selleks oli kas Itaalias kostja ja võlgniku vahel sõlmitud kokkulepe või Austria notari poolt selle kokkuleppe suhtes koostatud akt. Eelotsusetaotlusest aga nähtub selgelt, et Villachis asuva maja pantimise alus oli Austria notari poolt Viinis koostatud pantkiri kostja ja võlgniku vahel. See pant seati 18. juunil 2014. Hagejate kasuks tehtud kohtuotsused jõustusid alles pärast seda kuupäeva. 7. mai 2014. aasta kohtulahendit kinnitati Euroopa täitekorraldusega 3. septembril 2015, s.o aasta pärast majale pandi seadmist.

33. Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub Euroopa Kohtul analüüsida sisuliselt seda, kas ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktides 1 ja 5 sätestatud erandliku kohtualluvuse normide kindlaksmääramisel „täitmise vaidlustamise menetluse“ suhtes tuleb lähtuda hagi eesmärgist tervikuna või tegelikult esitatud konkreetsetest vastuväidetest.

34. Nagu järgnevas analüüsis selgitan, ei ole selle määruse artikli 24 punktid 1 ja 5 käesolevas kohtuasjas kohaldatavad. Ent olen jõudnud järeldusele, et käesolevas asjas võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuse õiguslik alus tegelikult olla sama määruse artikli 7 punkt 1.

2. Esimene eelotsuse küsimus (ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkt 5)

35. Märgin (nagu teeb ka komisjon), et täitmise vaidlustamise menetluse *kui terviku* käsitlemine niisugusena, mis on seotud otsuste täitmisega, ei oleks kooskõlas ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktis 5 sätestatud erandliku kohtualluvuse erandliku laadiga, niivõrd kui nende menetluste sisu võib märkimisväärselt varieeruda ja need hõlmavad väga erisuguseid nõudeid.

36. Põhjus on suuresti selles, et seda sätet ei tohi tõlgendada laiemalt, kui selle eesmärk nõuab (26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus *Reichert vs. Dresdner Bank* („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149, punkt 25).

9 11. septembri 2008. aasta kohtuotsus *Eckelkamp jt*, C-11/07, EU:C:2008:489, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika.

10 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus *T-Mobile Czech Republic ja Vodafone Czech Republic* (C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

11 Vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus *Belgian Electronic Sorting Technology* (C-657/11, EU:C:2013:516, punkt 31) ja 8. juuni 2016. aasta kohtuotsus *Hünnebeck* (C-479/14, EU:C:2016:412, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

37. On tõsi, et põhikohtuasjas on hagi esitatud seoses kohtulikult määratud sundenampakkumise tulude jaotamisega ja hagejate lõppeesmärk on, et nende nõuded selle enampakkumise tuludest rahuldataks. See aga ei tähenda automaatselt, et on olemas tihe seos „jõu, piirangu või sunni kasutamise vallas- või kinnisasja suhtes, et tagada kohtuotsuste ja autentsete aktide tõhus rakendamine“, nagu nõuab 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert vs. Dresdner Bank („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149, punktid 26 ja 27, ja Jenardi raport.¹²

38. Nii on sellise tiheda seose (ja ainupädevuse) kindlakstegemiseks vaja iga eraldi nõuet analüüsida. Teisisõnu tuleb käesolevas asjas loobuda üleüldisest ja abstraktsest tuginemisest hagi liigile, kuna ainult nii on võimalik järgida selle erandi mõtet ja eesmärki.

a) Hagejate esimene vastuväide

39. Hagejad väidavad, et pandiga tagatud laenulepingust tulenevat nõuet enam ei eksisteerinud, sest võlgnik oli esitanud kostja vastu vastunõude kahjuhüvitise saamiseks. Selle vastuväite sisuline kontroll aga eeldab eelotsusetaotluse esitanud kohtult analüüsi, mis kaldub oluliselt kõrvale küsimustest seoses kohtu määratud sundenampakkumise kui sellise rakendamisega.

40. Niisugune olukord oleks võrreldav sellega, mida Euroopa Kohus analüüsis kohtuasjas AS Autoteile,¹³ kus ta ei nõustunud argumentidega, et isik palub – täitmise vaidlustamise taotluses selle lepinguosalise riigi kohtutele, kus täitemenetlus läbi viiakse – tasaarvestada õiguse, mille täitmist taotletakse, nõudega, mis eraldi esitatult ei oleks selle riigi kohtute alluvuses. Euroopa Kohus tugines konventsiooni¹⁴ süsteemile ja konventsiooni artikli 16 erandlikkusele ning märkis, et vaidlusalune hagi on vastuolus pädevuse jaotusega kostja elukohariigi kohtu ja täitemenetluse asukohajärgse kohtu vahel.

41. Selline olukord sarnaneb olukorraga käesolevas kohtuasjas, kus hüvitusnõue on seotud võlaga, mis kuulub täitmisele täitva kohtu rahvusvahelise pädevuse puududes, kui see vastunõue oleks esitatud eraldi (teisisõnu kui see oleks eraldi hagi ese).

42. Rahvusvahelise ainupädevuse laiendamine niisugusele juhtumile – mis puudutab võlaga seotud õigusi või deliktiõiguslikku laadi õigusi, mis esmapilgul ei näi olenevat täitemenetlusest – ulatuks kaugemale sellest, mida eeldab kõnealuse sätte eesmärk.

43. Seetõttu ei põhjenda esimene vastuväide eelotsusetaotluse esitanud kohtu ainupädevust ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 5 alusel.

b) Hagejate teine vastuväide

44. See vastuväide puudutab 13. juuni 2014. aasta notariaalakti võla tunnistamise kohta. Selles kontekstis näib, et hagejad vaidlevad vastu dokumendile, millel kohtu määratud sundenampakkumine põhines, kuid ei vaidle otseselt vastu sellele, kuidas täitevasutused tegutsesid. Sellepärast on võimalik tõmmata paralleel 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsusega Reichert vs. Dresdner Bank („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149.

12 P. Jenardi raport 3. juuni 1971. aasta protokollides selle kohta, kuidas Euroopa Kohus tõlgendab 29. veebruaril 1968 alla kirjutatud äriühingute ja juriidiliste isikute vastastikuse tunnustamise konventsiooni ning 27. septembril 1968 alla kirjutatud konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1979, C 59, lk 66).

13 4. juuli 1985. aasta kohtuotsus, 220/84, EU:C:1985:302. Punktis 13 käsitles Euroopa Kohus „küsimust, kas täitemenetluse pool võib esitada vastuväite seoses võlaga, mille suhtes kohtutel selles lepinguosalises riigis, kus täitmine hakkab toimuma, ei ole pädevust, kui selle võla suhtes esitatakse eraldi hagi“.

14 27. septembri 1968. aasta konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1978, L 304, lk 36).

45. Selle kohtuotsus punktis 28 märkis Euroopa Kohus, et niisugune hagi nagu *actio pauliana* Prantsuse õiguses on mõeldud selleks, et kaitsta võlausaldajate huve. Kuid „see ei ole ette nähtud otsuse saavutamiseks menetluses, mis on seotud „jõu, piirangu või sunni kasutamisega vallas- või kinnisasja suhtes, et tagada kohtuotsuste ja autentsete aktide tõhus rakendamine“, ega kuulu seetõttu konventsiooni artikli 16 punkti 5 kohaldamisalasse“.

46. Eespool kirjeldatud kaalutlusi silmas pidades tuleb ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 5 (mis sisuliselt vastab konventsiooni artikli 16 punktile 5) tõlgendada nii, et täitmise vaidlustamise menetlus, mis on algatatud EO § 232 kohaselt, ei kuulu sellisena artikli 24 punkti 5 kohaldamisalasse. Selle asemel on vaja läbi vaadata iga vastuväide eraldi. Vastuväidetele, mis puudutavad kohtulikult määratud sundenampakkumise alusnõude puudumist ja selle, laenulepingust tuleneva nõude tagatiseks pandi seadmise kehtetust, ei ole piisavalt tihedat seost täitemenetlusega (eelotsusetaotluse esitanud kohus on eelotsusetaotluse punktis 45 ise märkinud, et olukord võib selline olla) ning nendega ei saa põhjendada ainupädevust artikli 24 punkti 5 alusel.

3. Teine eelotsuse küsimus (ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkt 1)

47. Juhul kui esimesele eelotsuse küsimusele tuleb vastata eitavalt, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas ainupädevus võib tekkida artikli 24 punkti 1 alusel.

48. Olen komisjoniga nõus, et ka teise eelotsuse küsimuse suhtes peab igal juhul kehtima sama põhjenduskäik, kuna ka artikli 24 punktis 1 ette nähtud ainupädevus kujutab endast erandit üldpõhimõttest.

49. Range tõlgendamise erandlikkusele on viimati viidatud 16. novembri 2016. aasta kohtuotsuses Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, punktid 27–34), kus Euroopa Kohus märkis sisuliselt seda, et kui põhikohtuasjas esitatud hagi sisaldab mitut vastuväidet, tuleb läbi vaadata iga vastuväide ja läbivaatamine ei tohi põhineda hagi liigil üldiselt.

50. Sellepärast, kooskõlas esimese eelotsuse küsimuse analüüsis esitatud argumentidega (mis on sisuliselt ülekantavad teisele küsimusele), peab ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 1 alusel läbivaatamine põhinema igal eraldi vastuväitel.

51. Osutan jällegi eespool viidatud kohtuotsusele Schmidt (punkt 34): „ei piisa aga sellest, kui hagi puudutab kinnisasjaõigust või kui hagi on seos kinnisasjaga, et asi alluks kinnisasja asukohariigi kohtule“.

52. Hagejad paluvad kohtul määrata, et kohtulikult määratud sundenampakkumise tulused ei tohi (täies ulatuses) maksta kostjale. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul „on põhiküsimus selles, kas ja mil määral kostjaks olev võlausaldaja tulude jaotamisest osa saab“. Selles suhtes põhineb hagi kahel vastuväitel: 1) alusvõlal/alusnõudel – sellel, et laenulepingust tulenevat nõuet enam ei eksisteerinud; ja 2) aluspandil – sellel, et sellele laenulepingust tulenevale nõudele pandi seadmise eesmärk oli panna toime pettus.

a) Hagejate esimene vastuväide

53. Eespool märgitust tuleneb, et esimene vastuväide ei ole käesoleval juhul asjaõiguslik, sest kaalul on õiguste olemasolu võlgniku ja kostja vahel. Selle õiguse alusel seadis kostja vaidlusaluse pandi ja selle alusel algatati seejärel täitemenetlus.

54. Nimetatud nõue ja õigus, millel see põhineb, andsid oma olemasolu kaudu tõepoolest aluse kinnispandi seadmiseks ja sellele järgnenud täitemenetluse algatamiseks. Ent nagu komisjon selle vastuväitega seoses osutas, ei ole kõnealune asjaõigus hagi peamine ajend ega ka nimetatud menetluse ese. Selleks et teha kindlaks, kas kostja nõuet võlgniku suhtes enam ei eksisteeri, ei ole vaja erilist faktiliste asjaolude analüüsi. Samuti ei ole selleks vaja kohaldada kinnisasja asukoha (mis on ainus ainupädevust põhjendav asjaolu) eeskirju ja tavasid. Esimese vastuväite läbivaatamine avaldab küll automaatselt mõju kinnispandi seadmisele ja täitemenetlusele, kuid see ei kujuta endast hagi peamist ajendit.

b) Hagejate teine vastuväide

55. Hagejad on seadnud küsimärgi alla selle, kas esimese pandi seadmine kostja kasuks oli õiguspärane. Eelotsusetaotlusest nähtub, et seda vastuväidet tuleb pidada *actio pauliana*'ks. Selles suhtes tuleb igal juhul tõmmata paralleel 10. jaanuari 1990. aasta kohtuotsusega Reichert ja Kockler („Reichert I“, C-115/88, EU:C:1990:3, punkt 12).

56. Nimetatud otsuses märkis Euroopa Kohus, et Prantsuse „*action paulienne*“ tuleb siiski võlausaldaja isiklikust nõudest võlgniku vastu ja selle eesmärk on kaitsta võlausaldaja tagatist võlgniku vara suhtes. Kui hagi rahuldatakse, ei saa hagi algatanud võlausaldaja vastu kasutada võlgniku varakäsitamisakti, mis on teostatud võlausaldaja õigusi rikkudes“.

57. Hagejad märgivad, et vaidlusaluse nõude suhtes seati pant pettuse teel, et välistada vaidlusalune maja nende haardeulatusest.

58. Sellegipoolest ei eelda küsimuse, kas *actio pauliana* tingimused on täidetud, rangelt Villachis asuva majaga seotud hindamist, mis iseenesest oleks ainupädevuse põhjenduseks (16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881)).

59. Isegi kui hagi on kuidagi selle majaga ja seotud sunniõigustega seotud, ei ole need seosed piisavalt tugevad, et anda alust ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punkti 1 kohasele ainupädevusele.

60. Seetõttu ei ole see säte kohaldatav niisugusele vaidlusele nagu põhikohtuasjas.

61. Samas olen seisukohal, et eelotsusetaotluse esitanud kohtule tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks tarviliku vastuse andmiseks on Euroopa Kohtul vaja analüüsida ka ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 7 punkti 1 (mis käsitleb lepinguid puudutavaid asju) kohaldatavust käesolevas kohtuasjas.¹⁵

4. Ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 7 punkt 1

62. Tõepoolest ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus palunud Euroopa Kohtult eelotsust teiste samas määruses sätestatud kohtualluvusnormide kohta.

63. Siiski, „[a]sjaolu, et liikmesriigi kohus on eelotsusetaotluses vormiliselt viidanud liidu õiguse teatavatele sätetele, ei takista Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada“.¹⁶

¹⁵ Vt 28. juuni 1978. aasta kohtuotsus Simmenthal (70/77, EU:C:1978:139, punkt 57).

¹⁶ 29. septembri 2016. aasta kohtuotsus Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, punkt 43).

64. Kuna Euroopa Kohus on eeskätt kohtuotsustes Reichert I ja Reichert II¹⁷ märkinud, et *actio pauliana* ei kuulu ei konventsiooni artikli 16 punkti 1 (mis sisuliselt vastab *ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktile 1*) ega ka konventsiooni artikli 5 punkti 3, artikli 16 punkti 5 (nüüd sisuliselt *eespool nimetatud määruse artikli 24 punkt 5*) ja artikli 24 reguleerimisalasse, tuleb tunnistada, et *actor sequitur forum rei* põhimõte ei võimalda *actio pauliana* korral ühtegi erandit või et ainus alternatiivne *forum* on *forum contractus ex*, mis on ette nähtud Brüsseli konventsiooni artikli 5 punktis 1¹⁸ (nüüd ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 7 punkt 1) – selle määruse ülesehitusest tuleneb, et kui määruse artikkel 24 (ainupädevus) ei ole kohaldatav, võime pöörduda artikli 7 (valikuline kohtualluvus) poole.

65. Pean õigeks teisena nimetatud võimalust.

66. Näiteks on seda lähenemisviisi juba kinnitanud liikmesriikide kõrgeimad kohtud (nagu Itaalia Corte di cassazione, kes andis isikule (G. A. Corkran) loa vaidlustada leping, millega tema võlgnik ja endine abikaasa oli müünud Itaalias asuva kinnisasja Briti Neitsisaartel asutatud äriühingule).¹⁹

67. On oluline, et käesoleva Euroopa Kohtu menetluse ajal enne kohtuistungit kinnitas seda lähenemisviisi ka Euroopa Kohus ise oma otsuses Feniks,²⁰ mis puudutas *actio pauliana*'t.

68. Kohtuotsuses Feniks märkis Euroopa Kohus, et kui *actio pauliana* põhineb võlgadel, mis tulenevad lepinguga võetud kohustustest, võib võlausaldaja pöörduda sellekohase hagiga „selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus“. Muidu oleks võlausaldaja kohustatud pöörduma oma hagiga kostja elukohajärgsetesse kohtutesse, millel ei pruugi olla seost võlgniku kohustustega võlausaldaja ees. Nimetatud kohtuasjas, kuna võlausaldaja esitas hagi selleks, et kaitsta oma huve seoses ehitustööde lepingust tulenevate kohustuste täitmisega, oli „pai[k], kus tuli täita asjaomane kohustus“, selle lepingu kohaselt paik, kus ehitustöid tehti. Euroopa Kohus asus seisukohale, et niisugune järeldus vastab eesmärgile, et kohtualluvusnormid peavad olema ettearvatavad, eriti juhul, kui ettevõtja, kes on sõlminud lepingu kinnisasja ostmiseks, võib siis, kui teise lepingupoole võlausaldaja väidab, et see leping takistab põhjendamatult teise lepingupoole kohustuste täitmist selle võlausaldaja ees, mõistlikult arvestada sellega, et teda võidakse kaevata nende kohustuste täitmise koha kohtusse.

69. Mõistet „lepinguid puudutavad asjad“ ei tule käsitada viitena sellele, kuidas kõnealust õigussuhet asjaomaste liikmesriigi õigusnormide kohaselt liigitatakse (17. juuni 1992. aasta kohtuotsus Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, punkt 10). Üldiselt ei tohiks selle määruse artikli 7 punkti 1 sõnastust selles suhtes üle tähtsustada, sest eri keeleversioonides on see vahel laiem (prantsuse keeles „en matière contractuelle“; itaalia keeles „in materia contrattuale“; inglise keeles „matters relating to a contract“), vahel kitsam (hollandi keeles „verbintenissen uit overeenkomst“) või vahepealne (saksa keeles „wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden“).²¹

70. Käesoleval juhul tegid hagejad renoveerimistöid Villachis võlgnikule kuuluvas majas temaga sõlmitud lepingu (lepingute) alusel. Seejärel ei tasunud võlgnik (kõikide) tööde eest.

17 Vastavalt 10. jaanuari 1990. aasta kohtuotsus Reichert ja Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3) ja 26. märtsi 1992. aasta kohtuotsus Reichert vs. Dresdner Bank, C-261/90, EU:C:1992:149.

18 Eespool viidatud Pretelli, I, lk 603. Vt selle kohta samuti Borrás, A., Neophytou, I. ja Pocar, F., 13th Report On National Case Law Relating To The Lugano Conventions, mai 2012. Tehingu tühistamise hagide kohta vt samuti sageli viidatud Göranson, U., „Actio Pauliana outside bankruptcy and the Brussels Convention, Law and Reality“, *Essays on National and International Procedural Law in Honour of Voskuil*, Dordrecht, 1992, eriti lk 101 jj.

19 Pretelli, I., Cass. sez. Un. 7.3.2003 n. 6899, Corkran c. Casa Napoleone Ltd e Cashin, Rev. crit. dr. int. pr. 2003, lk 612 jj.

20 4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805). Kuna viiteid sellele kohtuotsusele on palju, viitan sellele edaspidi kui „kohtuotsusele Feniks“.

21 Vt Martiny, D., „Internationale Zuständigkeit für „vertragliche Streitigkeiten“, *Einheit und Vielfalt des Rechts: Festschrift für Reinhold Geimer zum 65. Geburtstag*, 2002, lk 641 ja 648, ning Magnus, U. ja Mankowski, M., *ECPII Commentary – Volume I, Brussels Ibis Regulation*, lk 163.

71. Seetõttu, kuna hagejate ja võlgniku vahel on lepingulised suhted – lepingud majas tehtavate renoveerimistöde kohta (ja potentsiaalselt ka võlgniku ja kostja vahel – vt nt pandi seadmine kinnistusraamatus), võivad hagejad ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 7 punkti 1 alapunktile a tuginedes pöörduda „selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus“, st kohtusse Austrias, kus renoveerimistöid tehti.

72. Kohtuotsusest Feniks on võimalik tuletada järgmised tingimused selleks, et *actio pauliana* saaks anda aluse lepingut puudutava asja kohtualluvusele.

73. Esiteks on vaja, et hagejate ja kostja vahel oleks kolmepoolne suhe. Kõik on võlgniku võlausaldajad: põhimõtteliselt on olemas lepinguline suhe hagejate ja võlgniku vahel, kuid mitte võlausaldajate (s.o hagejate ja kostja) vahel.

74. Teiseks on hagejate ja kostja vahel nõuded, mis tulenevad võlgniku poolt hagejate ees võetud kohustuste rikkumisest. Nagu Euroopa Kohus oma otsuse Feniks punktis 42 märkis: „on Feniksi pandiõiguse oma võlgniku vara suhtes kui ka võlgniku poolt kolmanda isikuga sõlmitud müügilepingu kehtetuks tunnistamise hagi *aluseks siiski kohustused, mille Coliseum lepingu sõlmimisega nende ehitustööde teostamiseks vabatahtlikult Feniksi ees võttis*“ (kohtujuristi kursiiv).

75. Kolmandaks võõrandab võlgnik oma vara kolmandale isikule, käesoleval juhul kostjale. See põhjustab kahju hagejatele, kes soovivad teostada neile võlgnikuga sõlmitud lepingust tulenevaid õigusi.

76. Meil on tegu lepingutest tulenevate kohustustega, kui (osundan kohtuotsuse Feniks punkti 44) „*actio pauliana* on esitatud nende nõudeõiguste alusel, mis tulenevad lepingu sõlmimisega võetud kohustustest“.

77. Kohtuotsuses Feniks ei eeldata (vähemalt mitte sõnaselgelt) kostja teadlikkust esimesest lepingust ega ka pettuse kavatsust. Käesoleval juhul aga oli kolmas isik kindlasti teadlik ja vahest oli olemas ka pettuse kavatsus,²² kui arvestada isiklike ja organisatsioonilisi seoseid võlgniku ja kolmanda isiku (kostja) vahel. Õigupoolest, kuigi Euroopa Kohtul on selle kohta vaid piiratud määral teavet, saab osutada, et vähemalt esmapilgul võib võlgniku ja kostja vahel pandi seadmise ajastus heita teatavat kahtlust selle tehingu ehtsusele, sest põhieesmärk näib olevat olnud pärssida võlausaldajate nõuete rahuldamist (ja ajastus ei näi olevat olnud juhuslik). Nagu hagejad kohtuistungil märkisid, oli sündmuste jada järgmine: kõigepealt esitas üks võlausaldaja nõude ja oli juba olemas täitmisele pööramise määrus Villachis asuva maja suhtes (kuigi see oli sel ajal tagasi lükatud). Alles siis seati vaidlusalune pant. Igal juhul on selge, et kostja oli enne pandi seadmist teadlik nii nendest asjaoludest kui ka võlgniku lepingulistest kohustustest.

78. Eespool kirjeldatud kaalutlustest tuleneb, et kohtuotsuses Feniks leitud lahenduse võib käesolevasse asja üle võtta.

79. Lõpuks tuleb seda kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul ning ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artiklist 7 tulenevat kohtualluvust tõendavatele faktilistele asjaoludele viidata tuleb üldjuhul hagejal²³ (st sellel vaidlusalusel, kes tugineb konkreetsele artiklist 7 tulenevale kohtualluvuse alusele). Kohtuistungil oli menetlusosalistel võimalus võtta seisukoht kohtuotsuse Feniks suhtes ning hagejad väitsid muu hulgas, et see kohtuotsus toetab nende seisukohta, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on ainupädevus.

22 Vt sellega seoses analoogia alusel: „siseriiklikud kohtud võivad igal üksikjuhul objektiivsetele asjaoludele tuginedes võtta arvesse asjaomaste isikute kuritarvitust, et vajaduse korral keelduda neile kohaldamast soodustust, mis tuleneb nimetatud [liidu] õigusnormidest, millele konkreetsel juhtumil tuginetakse, [kuid] peavad [...] sellise käitumise hindamisel arvesse võtma ka asjassepuutuvate ühenduse õigusnormidega taotletavaid eesmärke“ (9. märtsi 1999. aasta kohtuotsus Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, punkt 25).

23 Eespool viidatud Magnus, U. ja Mankowski, M., lk 145.

80. Nagu komisjon kohtuistungil õigesti märkis, näivad kummaski kohtuasjas esinenud kolmepoolsed suhted omavahel sarnased. On võimalik järeldada, et kostja teadis, et võlgnik ei ole täitnud oma lepingulisi kohustusi hagejate vastu. Õieti nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevatest dokumentidest, et kostja ise tellis ehitustööd ja tegeles nende ülevaatamisega ning 2013. aastal (s.o enne pandi seadmist 2014. aastal) alanud pooleliolevas kohtumenetluses hagejate ja võlgniku vahel oli kostja alati võlgnikupoolne tunnistaja.

81. Kohtuistungil selgitas kostja, et arhitekti (K. Egger, kes on käesolevas asjas üks hagejaid) ja võlgniku vahel oli sõlmitud raamleping, milles K. Egger oli ühtaegu arhitekt kui ka peatöövõtjana (mis tähendab, et eri lepingud teiste äriühingutega sõlmiti tema juhatusel). Need eri äriühingud esitasid võlgniku vastu nõudeid arvete maksmata jätmise tõttu. Kostja aga eraldas raha maja ostmiseks ja renoveerimistöödeks ning „tegutses osaliselt vastutava isikuna ja kirjutas alla lepingutele“.

82. Kaks ümbersõnastatud Brüsseli I määruse põhieesmärki on esiteks tugevdada Euroopa Liidus elavate isikute õiguskaitset, võimaldades hagejatel hõlpsasti pöörduda nende valitud kohtutesse. Teiseks on selle lepingu eesmärk võimaldada kostjatel mõistlikult ette arvata, millistesse kohtutesse neid võidakse kaevata.²⁴

83. Ehkki olen nõus, et on vaja hoida ära olukord, kus kostja vastu esitatakse hagi niisugusesse kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha (ümbersõnastatud Brüsseli I määruse põhjendus 16, vt käesoleva ettepaneku punkt 96), on selge, et käesolevas asjas ei ole tegu niisuguse olukorraga.

84. Kuna kohtuotsuses Feniks laiendati lepinguid puudutavate asjade kohtualluvust vaidlustes kolmanda isiku vastu *actio pauliana*'le, ehkki hageja ja kostja vahel lepingusuhet ei olnud, peab piirava tegurina toimima kolmanda isiku teadlikkus: nagu käesoleval juhul, peab kolmas isik olema teadlik, et kostjat seob võlgnikuga teatav õiguslik toiming, mis kahjustab võlgniku teise võlausaldaja (hagejad) lepingulisi õigusi.

85. Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, „kasutavad hagejad käesolevas hagis esitatud teise vastuväitega tehingu tühistamise õigust seoses kostja vastu algatatud täitemenetluse raames tehtava väljamaksega“ (st tegu on *actio pauliana*'ga). See on igati sarnane *actio pauliana*'ga kohtuasjas Feniks.

86. Seepärast on kohaldatav lepinguid puudutavate asjade kohtualluvus ja eelotsusetaotluse esitanud kohus on pädev otsustama.

87. Hagejate esimene vastuväide aga seisneb pandi alusnõude vaidlustamises. Eelotsusetaotluses on mainitud võlgniku kahjuhüvitusnõuet ja seega kahjuhüvitist, kuid sellest ei nähtu selgelt, kas seda vastuväidet saab ka liikmesriigi õiguse kohaselt *actio pauliana*'ks pidada.

88. Olen seisukohal, et kohtuotsusest Feniks tulenevalt ei ole see kaalutlus ise määrav. Nõustun komisjoniga, et kuna kohtuotsus Feniks määrab kindlaks lepinguid puudutavate asjade kohtualluvuse tingimused seoses lepingust tulenevalt esitatava *actio pauliana*'ga, ei tugine me üksikasjalikele *actio pauliana*'ga seotud tingimustele riigisisises õiguses, suuresti seetõttu, et need tingimused igal juhul liikmesriigiti varieeruvad.

89. Näiteks on *actio pauliana* mitme liikmesriigi õigussüsteemis küll ette nähtud, kuid eri süsteemides esineb selgeid erinevusi. Teatavad liikmesriigid peavad seda hagi lepinguliseks instrumendiks, teised aga lepinguväliseks instrumendiks, samal ajal kui teatavates liikmesriikides on võimalik esitada selline hagi vaid pankrotimenetluse kontekstis.²⁵

24 19. veebruari 2002. aasta kohtuotsus Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punkt 26). Vt eespool viidatud Magnus, U. ja Mankowski, M.

25 Vt eespool viidatud Göranson, U., lk 89.

90. Seetõttu ei saa ümbersõnastatud Brüsseli I määrusega ette nähtud kohtualluvus lepinguid puudutavates asjades oleneda sellest, milline on *actio pauliana* konkreetne vorm liikmesriigi õiguses. Kui *actio pauliana* tuleneb lepingulise kohustuse teostamisest hagejate ja võlgniku vahel, on lepinguid puudutavate asjade kohtualluvus kohaldatav hagile kolmanda isiku vastu, kellele võlgnik on vara võõrandanud.

91. Kohtuotsuse Feniks punktis 47 märkis Euroopa Kohus: „Selline järeldus vastab kohtualluvuse eeskirjade ettenähtavuse eesmärgile, kuivõrd ettevõtja, kes on sõlminud kinnisasja ostmiseks lepingu, võib siis, kui teise lepingupoole võlausaldaja väidab, et see leping takistab põhjendamatult teise lepingupoole kohustuste täitmist selle võlausaldaja ees, mõistlikult arvestada sellega, et teda võidakse kaevata nende kohustuste täitmise koha kohtusse.“

92. Sellega seoses on oluline kostja teadlikkus vaidlusalus(t)e lepingu(te) olemasolust.

93. Väärrib tähelepanu juhtimist, et ümbersõnastatud Brüsseli I määruse põhjenduses 21 on märgitud: „Harmoonilise õigusemõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust vähendada miinimumini ja tagada, et eri liikmesriikides ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Paralleelsete menetluste ja seotud hagide lahendamiseks ning selleks, et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille jooksul saab kohtuasja pidada pooleliolevaks, peaks olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamiseks tuleks see aeg autonoomselt kindlaks määrata.“

94. Kui kohaldada kohtuotsust Feniks käesoleva juhtumi suhtes, on eelotsusetaotluse esitanud Austria kohus pädev ning nende küsimuste osas, mis näivad olevat siiani Itaalia kohtu menetluses (eeskätt võlgniku kahjuhüvitusnõue kostja vastu), on pädev Itaalia kohus. Teisisõnu näib, et teataval määral ei õnnestu ära hoida käesoleva asja üheaegset menetlemist kahe eri liikmesriigi kohtutes.

95. Itaalia kohtumenetlus ei hõlma siiski täpselt neidsamu menetlusosalisi, keda puudutab Austrias pooleli olev põhikohtuasi. Seega piisab märkimisest, et tegu ei ole range seosega põhjenduse 21 tähenduses.

96. Eespool välja pakutud lahenduse toetuseks osundaks ümbersõnastatud Brüsseli I määruse põhjendust 16, kus on märgitud: „Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitatakse hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. [...]“

97. Selles aspektis on käesolevas asjas olemas järgmised seosed: vaidlusalune maja paikneb Austrias; asjasse puutuvaid ehitustöid tehti ja teenuseid osutati Austrias; arved väljastati Austrias; täitedokumentide menetlus algatati Austrias; vaidlusaluse akti tõestas Austria notar; kinnispant seati Austria kinnistusraamatus; ja täitemenetlust viiakse läbi Austrias.

98. Nagu Euroopa Kohus 19. veebruari 2002. aasta kohtuotsuses Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punkt 31) märkis, „oli Brüsseli konventsiooni artikli 5 punktis 1 [mis vastab ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artikli 7 punktile 1] sätestatud kohtualluvusnormi vastuvõtmise põhjus mure korra kohase õigusemõistmise ja menetluse otstarbeka korraldamise pärast [...] Tavaliselt on asja lahendamiseks kõige sobivam selle paiga kohus, kus tuleb täita hagi aluseks olev kohustus, eelkõige tänu tihedale seosele vaidluse esemega ning kergemale tõendite kogumise võimalusele“.

99. Samuti tuleb silma pidada, et ümbersõnastatud Brüsseli I määruse artiklis 7 on püütud tasakaalustada hagejate ja kostja huve ning panna need võrdsemasse positsiooni, samas kui ainuüksi selle määruse artiklist 4 lähtumisel oleks kostja/võlgnik liiga soodsas olukorras.²⁶

100. Kui lähtuda niisugustes asjades nagu käesolev kohtualluvuse määramisel jäigalt kostja elukohast, võib see avada ukсед kuritarvitustele – niivõrd, kui füüsiliste või juriidiliste isikute kasuks on võimalik seada pante igas Euroopa Liidu liikmesriigis ja jätta võlausaldajad sel viisil ilma järjekohast seoses õigustega maja suhtes, mille omand on võõrandatud välisriiki.

101. Lõpuks võib olla *obiter dictum*'ina huvitav viidata nn *Schutzwürdigkeitsgesichtspunkte* analüüsile, nagu Saksamaa kohtud on seda käesoleva sarnastes kohtuasjades kohaldanud (kollisioonilahendustes orienteerutakse eelnevast hinnangust selle kohta, milline seisukoht vajab enim kaitset): kohaldatavaks õiguseks valitakse see, mis reguleerib *actio pauliana* raames kolmest õigussuhtest kõige enam kohtulikku kaitset väärivat, et austada põhimõtet *nemo liberalis nisi liberatus*.²⁷ Materiaalõiguslikult tähendab see eeskätt võlausaldaja kaitsmist, kui leping on sõlmitud fiktiivselt, et jätta ta ilma tema õigustest või kui vara omandaja õigused on võõrandamistehingu alusetuse tõttu vähem kaitseväärilised (*schutzwürdig*). Õigusnormide kollisiooni korral võib *actio pauliana*'sse haaratud kolme poole kaitse olla saavutatav nii, et kohaldatakse seda õigust, mille kohaldamist need pooled heas usus eeldavad.²⁸

IV. Ettepanek

102. Nendel põhjustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bezirksgericht Villachi (Villachi esimese astme kohus, Austria) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 24 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et Austria täitemenetluse seadustiku § 232 alusel algatatud täitmise vaidlustamise menetlus ei kuulu nimetatud sätte kohaldamisalasse. Vaja on hoopis analüüsida hagejate esitatud vastuväiteid eraldi. Vastuväidetele, mis puudutavad nii kohtulikult määratud sundenampakkumise aluseks olevast laenulepingust tuleneva nõude puudumist kui ka seda, et selle laenulepingust tuleneva nõude suhtes pandi seadmine oli võlausaldajate eelistamise tõttu tühine, puudub piisavalt tihe seos täitemenetlusega ning seetõttu ei saa nendega põhjendada artikli 24 punkti 5 kohast ainupädevust.
2. Määruse nr 1215/2012 artikli 24 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav võlausaldajate vahelisele vaidlusele, mis käsitleb kohtu määratud sundenampakkumise tulude jaotamist ja kus on esitatud vastuväiteid, millega püütakse vastu vaielda alusnõude olemasolule ja – sama moods *actio pauliana*'ga – väita, et kinnispant ei ole täidetav.
3. Niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas aga võib *actio pauliana* suhtes, mis tuleneb lepingulise kohustuse täitmisest hagejate ja võlgniku vahel, kohalduda määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunktis a sätestatud rahvusvahelise kohtualluvuse norm.

²⁶ Ignatova, R., *Art. 5 Nr. 1 EuGVVO – Chancen und Perspektiven der Reform des Gerichtsstands am Erfüllungsort*, 2005, lk 71 jj; Lehmann, M., Dickinson/Lein, punkt 4.07; ja eespool viidatud Magnus, U. ja Mankowski, M., lk 143. Vt samuti Schack, *Der Erfüllungsort im deutschen, ausländischen und internationalen Privat- und Zivilprozessrecht*, 1985, lk 104; Lehmann, M., *ZZP Int.*, 9, 2004, lk 172, 283.

²⁷ Keegi ei saa kinkida, kui ta ei ole võlgadest vaba; näiteks ei ole pankrotistunud isikul võimalik võõrandada vara ega väärtusi. Vt Lipstein, K., *Principles of the conflict of laws national and international*, Haag, 1981, lk 39 jj.

²⁸ Vt eespool viidatud Pretelli, I. (2012), lk 638.